

Verslag openingsseminar Netwerk Groene Groei

Op 8 september vond het openingsseminar plaats van het netwerk groene groei. Dit netwerk biedt een platform voor wetenschappers en beleidsmakers op het terrein van de milieueconomie. Door uitwisseling van inzichten beoogt het netwerk de wetenschappelijke analyse van en het beleid voor groene groei een stap verder te brengen. Daarbij zijn kennisontwikkeling, kennisverspreiding en communicatie de kerndoelen.

Marjan Hofkes en Harmen Verbruggen van de Vrije Universiteit zijn de voorzitters van het netwerk. SEO Economisch Onderzoek verzorgt het stafbureau van het netwerk. Het netwerk wordt gefinancierd door het ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Harmen Verbruggen opende als voorzitter het seminar met een toelichting op de doelstelling van het netwerk. Het netwerk bestaat inmiddels uit circa 40 wetenschappelijke fellows, die voor een stevige band met de milieu-economische wetenschap zorgen. Daarnaast is een brede kring beleidsmakers en andere belangstellende aangesloten bij de activiteiten van het netwerk. Dit jaar heeft het netwerk een programma met drie thema's: (1) technologische ontwikkeling en groene groei, (2) het verplichten van nieuwe technologieën en (3) slimme marktprikkels als instrument voor groene groei.

Mede-voorzitter Marjan Hofkes gaf een introductie van het analytisch kader voor de analyse van groene groei. Deze bijdrage was bedoeld om een gemeenschappelijke basis te leggen. Waar praten we over bij groene groei? Wat zijn kernconcepten en belangrijke inzichten uit de literatuur? In essentie hangt groene groei samen met efficiënter gebruik van energie, grondstoffen en materialen. Hiervoor is technologische ontwikkeling nodig die mede tot stand komt doordat de overheid de transitie van bruine naar groene technologie bevordert, bijvoorbeeld door R&D subsidies. Lock-in in bruine technologieën kan dit proces frustreren. Omgekeerd kan het voldoende zijn om met tijdelijk beleid technologische ontwikkeling bij te sturen totdat er lock-in ontstaat in groene technologieën. Bij zo'n transitie geldt wel: de kost gaat altijd voor de baat uit. Groene groei is met andere woorden een ambitieus beleidsdoel. Voor een succesvolle aanpak is in elk geval technologische ontwikkeling nodig. Realisme is ook nodig want succes is niet gegarandeerd.

Sjak Smulders van de Universiteit Tilburg vervolgde de discussie met een kritische blik op de aard van de technologische ontwikkeling die nodig is voor groene groei. Is dat een proces van incrementele verbeteringen of innovatie gericht op een technologische doorbraak? De boodschap van Smulders was positief maar ook realistisch. Voor een deel vindt ontkoppeling tussen economische groei en milieubelasting plaats door substitutie. Denk aan het vervangen van fossiele energie door hernieuwbare bronnen als zon en wind. Technologische ontwikkeling maakt dit proces op termijn makkelijker en goedkoper. Onderzoek laat zien dat deze verandering in de praktijk ook plaatsheeft. Zo is de vervuiling door de industrie in de afgelopen twintig jaar flink gedaald en technologie verklaart 90 procent van deze daling. Ander positief nieuws is dat groene innovaties flinke uitstralingseffecten hebben: via kennisverspreiding kunnen vervolginnovaties tot stand komen, zo blijkt uit onderzoek. Smulders is echter niet zo positief dat hij denkt dat het transitieproces met een beetje beleid vervolgens zelf op gang komt. Hij onderstreept dat het waarschijnlijk is dat een meer permanente vorm van ondersteuning nodig is. De conclusie van Smulders is dat incrementele innovaties optellen en samen een flink potentieel vormen. Radicale innovaties kunnen nodig zijn als

sprake is bijvoorbeeld lock-in in vervuilende technologieën. Dergelijke radicale innovaties zijn echter lastig te sturen want onvoorspelbaar.

Ferdinand Grapperhaus en Willem Kesteloo van PowerWindow lieten zien hoe dat innovatieve proces er in de praktijk uitziet. Hun bedrijf is een start-up via de TU Delft. Het bedrijf probeert een nieuwe technologie voor het genereren van zonne-energie via ramen om te zetten in een marktrijp product. Het potentieel is enorm: kijk alleen al naar de hoeveelheid glas in kantoren. De uitdaging is voorlopig vooral technisch: het technisch concept werkt. De volgende stap is om de innovatie om te zetten in een prototype. Dit vraagt medewerking van een glasfabrikant die niet eenvoudig te regelen is. De discussie met de zaal haakt in op de ondersteuning die hierbij geboden kan worden, bijvoorbeeld via het ministerie van Economische Zaken.

Frank den Butter van de Vrije Universiteit sluit af met een overzicht van mogelijke beleidslessen. Hij grijpt daarbij terug op het principe van Tinbergen dat een beleidsinstrument gericht moet zijn op één beleidsdoelstelling. Maar wat zijn de doelstellingen in het milieubeleid? Dat zijn er verschillende, zowel algemeen geformuleerd (verhoging maatschappelijke welvaart) als meer specifiek zoals een groter aandeel duurzame energie. Den Butter roept op bij het ontwerp van milieubeleid rekening te houden met marktdynamiek en langetermijneffecten. Zo kan de groene paradox roet in het eten gooien. Denk aan fossiele energieproducenten die productie in de tijd naar voren halen waardoor brandstofprijzen thans onder druk staan. Dit bemoeilijkt de transitie naar koolstofarme brandstoffen. De uitdaging is dus om beleidsinstrumenten slim vorm te geven en heffingen tijdsconsistent vorm te geven. Hierbij wordt rekening gehouden met mogelijke toekomstige marktreacties. Den Butter houdt ten slotte een pleidooi om bij het ontwikkelen van beleid rekening te houden met de implementatiekosten van beleid, die aanzienlijk zijn, maar in de reguliere milieumodellen geen plek hebben. Van belang is ook om beleid conform het Tinbergen principe te richten op duidelijke (intermediaire) doelstellingen zodat evaluatie van beleid achteraf mogelijk is.

De presentaties van de bijeenkomst kunt vinden via

<http://www.netwerkgroenegroei.nl/activiteiten/details/article/technologische-ontwikkeling-en-groene-groei-lessen-van-de-endogene-groetheorie/>

Het volgende seminar van het netwerk heeft als onderwerp *Het verplichten van schone technologieën*. Belangstellenden vinden meer informatie via de website

www.netwerkgroenegroei.nl of via netwerkgroenegroei@seo.nl. Daar kunt u zich ook aanmelden bij het netwerk.

Bert Tieben, SEO Economisch Onderzoek

T: 020-5251644. E: b.tieben@seo.nl